

Football leaks kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom novinarstvu

Jerleković, Marko

Undergraduate thesis / Završni rad

2019

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University North / Sveučilište Sjever**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:122:408199>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-03**

Repository / Repozitorij:

[University North Digital Repository](#)

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 153/NOV/2019

***Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu**

Student

Marko Jerleković, 1346/336

Mentorica

Irena Radej Miličić, doc. dr. sc.

Komentor

Krešimir Lacković, doc. dr. sc.

Koprivnica, listopad 2019. godine

Sažetak

Cilj ovoga završnog rada bio je dokazati tezu da je *Football Leaks* postao relevantan izvor informacija za brojne europske i hrvatske medije prilikom otkrivanja najveće kriminalne afere u povijesti nogometa.

Na početku rada dodatno je pojašnjeno koji su ciljevi rada i kojom literaturom se do njih pokušalo doći, a nakon toga je definirano kakvo je točno natjecanje Superliga za koju je otkriveno da su je najveći europski klubovi htjeli osnovati. Nakon toga je detaljno objašnjen *Football Leaks* i na koji način je otkriven, a u sljedećem poglavlju objašnjeno je što je Europsko udruženje istraživačkih novinara i *Third-party ownership* koji se često spominju u radu. Nakon toga slijedi poglavlje posvećeno domaćim medijima koji su pisali o aferi, a nakon njega i poglavlje koje podrobnije objašnjava ulogu inozemnih medija. Zaključno se prikazuje važnost ovakvog projekta za novinarstvo i nogomet u cjelini, ali i problem zbog kojeg *Football Leaks* nikad nije ispunio svoj potencijal.

Ključne riječi: *Football Leaks*, korupcija, mediji, Europsko udruženje istraživačkih novinara, *Third-party ownership*

Abstract

The goal of this thesis is to prove a supposition that *Football Leaks* had become a relevant source of information for many European and Croatian media in uncovering the biggest criminal affairs in football history.

At the beginning of the Undergraduate thesis is additionally explained thesis goals and literature that had been used in research. After that, it is defined what kind of competition is *Superleague* for which is revealed that the biggest European clubs wanted to create. Also, the thesis contains a detailed explanation of *Football Leaks* and the way it was leaked. Next chapter explains what is *European Investigative Collaborators* and *Third-party ownership*. The following chapters are dedicated to Croatian media that wrote about affairs, but also to international media and their part in the story. It concludes with the importance of this project for journalism and football in general, and with a problem that disabled *Football Leaks* from fulfilling it's potential.

Key words: *Football Leaks*, corruption, media, *European Investigative Collaborators*, *Third-party ownership*

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

STUDIJSKI prediplomski sveučilišni studij Novinarstvo

PRISTUPNIK Marko Jerleković

MATIČNI BROJ 13461356

DATUM 26.3.2019.

KOLEGIJ Europski medijski prostor

NASLOV RADA Football leaks kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom novinarstvu

NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU Football leaks: a case study in Croatian and international sport journalism

MENTOR Irena Radej Miličić, Krešimir Lacković

ZVANJE doc. dr. sc.

ČLANOVI POVJERENSTVA

1. Lidija Dujić, doc. dr. sc.
2. Željko Krušelj, doc. dr. sc.
3. Krešimir Lacković, doc. dr. sc.
4. Gordana Tkalec, doc. dr. sc.
- 5.

Zadatak završnog rada

BROJ 153_NOV_2019

OPIS

Rad se, osim uvoda i zaključka sastoji od triju cjelina: u prvoj se opisuje pojava i značaj mrežne stranice Football Leaks, u drugoj cjelini istražuje se njezin utjecaj na razvoj istraživačke novinarske mreže u hrvatskim medijima, a u trećoj se analiziraju dozasi i učinci u međunarodnim medijima.

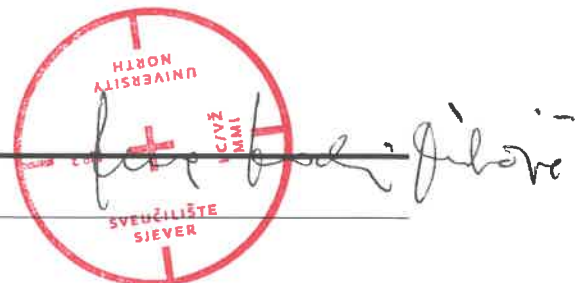
U radu je potrebno:

- 1) definirati i opisati što je Football Leaks
- 2) istražiti kako je utjecao na hrvatsku mrežu istraživačkih novinara i u kojim medijima
- 3) opisati razvoj i utjecaj Football Leaks kao medijskog fenomena u stranim medijima
- 4) zaključno opisati rezultate istraživanja

ZADATAK URUČEN

27/3/2019

POTPIS MENTORA

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Marko Jerleković pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom *Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student:
(Marko Jerleković)

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Marko Jerleković neopozivo izjavljujem da sam suglasan s javnom objavom završnog rada pod naslovom *Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu čiji sam autor.

Student:
(Marko Jerleković)

(vlastoručni potpis)

**Sveučilište
Sjever**

Završni rad br. 153/NOV/2019

***Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i
međunarodnom sportskom novinarstvu**

Marko Jerleković, 1346/336

Koprivnica, rujan 2019. godine

Sveučilište Sjever

Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo

Završni rad br. 153/NOV/2019

Football Leaks kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu

Student

Marko Jerleković, 1346/336

Mentorica

Irena Radej Miličić, doc. dr. sc.

Komentor

Krešimir Lacković, doc. dr. sc.

Koprivnica, rujan 2019. godine

Prijava završnog rada

Definiranje teme završnog rada i povjerenstva

ODJEL	Odjel za komunikologiju, medije i novinarstvo		
STUDIJ	preddiplomski sveučilišni studij Novinarstvo		
PRISTUPNIK	Marko Jerleković	MATIČNI BROJ	4346/556
DATUM	26.11.2019.	KOLEGIJ	Europski medijski prostor
NASLOV RADA	Football leaks kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom novinarstvu		
NASLOV RADA NA ENGL. JEZIKU	Football leaks: a case study in Croatian and international sport journalism		
MENTOR	Irena Radej Miličić, Krešimir Lacković	ZVANJE	doc. dr. sc.
ČLANOVI POVJERENSTVA	1. Lidija Dujić, doc. dr. sc. 2. Željko Krušelj, doc. dr. sc. 3. Krešimir Lacković, doc. dr. sc. 4. Gordana Tkalec, doc. dr. sc. 5.		

Zadatak završnog rada

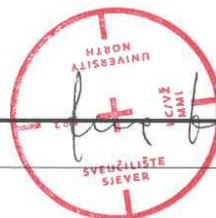
BROJ	153_NOV_2019
OPIS	Rad se, osim uvoda i zaključka sastoji od triju cjelina: u prvoj se opisuje pojava i značaj mrežne stranice Football Leaks, u drugoj cjelini istražuje se njezin utjecaj na razvoj istraživačke novinarske mreže u hrvatskim medijima, a u trećoj se analiziraju dozese i učinci u međunarodnim medijima. U radu je potrebno: 1) definirati i opisati što je Football Leaks 2) istražiti kako je utjecao na hrvatsku mrežu istraživačkih novinara i u kojim medijima 3) opisati razvoj i utjecaj Football Leaks kao medijskog fenomeana u stranim medijima 4) zaključno opisati rezultate istraživanja

ZADATAK URUČEN

27/3/2019

POTPIS MENTORA

SVEUČILIŠTE
SIEVER

Predgovor

Ideja za pisanje ovoga završnog rada došla je nakon što sam se u novinarskom radu, zbog aktualnosti afere, redovito susretao s temom. Kako je bila riječ o području koje je u Hrvatskoj još uvijek prilično nepoznato, odlučio sam se istraživati temu.

Nakon niza problema u početku istraživanja, najviše zbog manjka literature, odlučio sam se predstaviti temu na jedini mogući način, kroz prizmu medija koji su o njoj pisali. Poseban problem predstavljala mi je činjenica da o spomenutoj aferi postoji samo jedna knjiga pa sam zbog toga odlučio da većina izvora informacija bude internetska. Poseban fokus posvetio sam slučajevima vezanima uz hrvatsku kako bi ovaj rad, po svom zaključenju, ipak bio nešto što ljudima kod nas nije potpuno apstraktno.

Na sreću, *Der Spiegel* i ostali mediji iz EIC mreže, uključujući i hrvatski *Nacional*, odradili su vrhunski posao prilikom istraživanja pa su tako i meni omogućili pristup najbitnijim informacijama za pisanje ovog rada. Svoj doprinos istraživanju dao je i portal *Index.hr*, na čijim se tekstovima o aferi vezanoj uz Antu Ćorića temelji ozbiljan dio rada.

Posebno bih htio zahvaliti uredništvima *Nacionala*, *Indexa* i *Der Spiegela* koji su mi omogućili pristup svojoj bazi tekstova kako bih mogao odabrati one koje sam smatrao najvažnijima i najkorisnijima za moj rad.

Sažetak

Cilj ovoga završnog rada bio je dokazati tezu da je *Football Leaks* postao relevantan izvor informacija za brojne europske i hrvatske medije prilikom otkrivanja najveće kriminalne afere u povijesti nogometa.

Na početku rada dodatno je pojašnjeno koji su ciljevi rada i kojom literaturom se do njih pokušalo doći, a nakon toga je definirano kakvo je točno natjecanje Superliga za koju je otkriveno da su je najveći europski klubovi htjeli osnovati. Nakon toga je detaljno objašnjen *Football Leaks* i na koji način je otkriven, a u sljedećem poglavlju objašnjeno je što je Europsko udruženje istraživačkih novinara i *Third-party ownership* koji se često spominju u radu. Nakon toga slijedi poglavlje posvećeno domaćim medijima koji su pisali o aferi, a nakon njega i poglavlje koje detaljnije objašnjava ulogu inozemnih medija. Zaključno se prikazuje važnost ovakvog projekta za novinarstvo i nogomet u cjelini, ali i problem zbog kojeg *Football Leaks* nikad nije ispunio svoj potencijal.

Ključne riječi: *Football Leaks*, korupcija, mediji, Europsko udruženje istraživačkih novinara, *Third-party ownership*

Popis korištenih kratica

EIC – *European Investigative Collaborators*

EU – Europska unija

FIFA – *Fédération Internationale de Football Association*

FFP – Financijski *fair play*

FIFPro – *The Fédération Internationale des Associations de Footballeurs Professionnels*

HMRC – Carinska i porezna uprava Velike Britanije

HNK – Hrvatski nogometni klub

HNS – Hrvatski nogometni savez

ICC – Međunarodni kazneni sud

NBA – *National Basketball Association*

PSG – *Paris Saint-Germain*

RBK – *Rosenborg*

RS – Republika Srpska

SP – Svjetsko prvenstvo

TMS – *Transfer Matching System*

TPO – *Third-party ownership*

UEFA – *Union of European Football Associations*

USKOK – Ured za suzbijanje korupcije i organiziranog kriminaliteta

VG – *Verdens Gang*

QTA – Katarska turistička zajednica

Sadržaj

1. Uvod.....	1
2. Istraživačko novinarstvo i sport.....	3
3. <i>Football Leaks</i>	5
3.1. Europsko udruženje istraživačkih novinara (EIC)	5
3.2. <i>Third-party ownership</i> (TPO).....	6
3.3. Slučaj inicijative najvećih klubova o pokretanju novoga natjecanja	10
4. <i>Football Leaks</i> u hrvatskom nogometu i medijima.....	11
4.1. Slučaj Luke Modrića.....	11
4.2. Slučaj Damira Miškovića i NK Rijeke.....	14
4.3. Slučaj Ante Čorića.....	17
5. <i>Football Leaks</i> u inozemnim medijima	19
5.1. Slučaj Manchester Cityja i PSG-a	19
5.2. Slučaj Karla Žigera	21
5.3. Slučaj Edina Džeke.....	22
5.4. Slučaj Jozse Palca	22
6. Zaključak	24
7. Literatura	26
8. Popis slika.....	30
9. Popis grafika	30

1. Uvod

Football Leaks je najveća afera u povijesti nogometa u kojoj je otkriven niz financijskih prijevара kojima su najveći svjetski klubovi, agenti i nogometaši izbjegavali plaćanje poreza. Mnogi od njih imali su razvijen sustav pranja novca, a među imenima najpoznatijih svjetskih nogometaša koja se spominju u tom kontekstu nalazi se i ono Luke Modrića, kapetana hrvatske nogometne reprezentacije i osvajača Zlatne lopte 2018. godine. Aferu je u prosincu 2016. otkrilo i objavilo Europsko udruženje istraživačkih novinara koje je predvodio njemački *Der Spiegel*, a u kojemu je sudjelovao i hrvatski *Nacional*.

Prvo otkriće odnosilo se na TPO dogovore vezane uz nizozemski nogometni klub Twente i agenciju za zastupanje nogometaša pod nazivom *Doyen Sports*. Istraga je rezultirala izbacivanjem Twentea iz svih natjecanja pod pokroviteljstvom UEFA-e na tri godine. *Football Leaks* je također otkrio da je francuski Monaco za transfer Radamela Falca platilo 43 milijuna eura, a ne 60 milijuna eura koliko je prijavio. Otkriveni su još brojni detalji o ugovorim najvećih zvijezda kao što su Neymar, Gareth Bale i Cristiano Ronaldo.

Dodatan fokus u radu posvetili smo činjenici da se preko *Football Leaks*a saznalo da je postojala inicijativa najvećih svjetskih klubova za osnivanje potpuno novog natjecanja na europskoj razini. Riječ je o europskoj Superligi koju su zagovarali najbogatiji europski klubovi kao zamjenu za Ligu prvaka, trenutno najveće europsko klupsko natjecanje. Cilj je bio stvoriti zatvoreno natjecanje od otprilike 20 klubova koji ne bi imalo sistem ispadanja, već bi funkcioniralo po uzoru na američku NBA ligu. Takav format natjecanja omogućio bi klubovima koji se u njemu natječu da od TV prava i ostalih pogodnosti koje bi ostvarili kao zatvorena zajednica u kojoj bi novac mogao neometano kolati među klubovima.

Posebnu pažnju posvetili smo domaćim medijima, odnosno analizirali smo one koji su opširno i bez zadržke pisali o malverzacijama vezanima za hrvatske nogometaše. Među inozemnim medijima koji su dali najveći doprinos otkrivanju i razvoju afere trebe istaknuti njemački *Der Spiegel*, španjolski *El Mundo* i norveški *VG*. Mediji koji su u Hrvatskoj pisali o aferi i dali doprinos otkrivanju nečasnih radnji u nogometu su *Nacional* i *Index.hr*.

Na temelju tekstova iz navedenih inozemnih i domaćih medija kroz ovaj rad branjena je teza da je *Football Leaks* postao relevantan izvor informacija brojnim uglednim medijima vezano za teme o malverzacijama u nogometu. U tom pogledu, svoj doprinos otkrivanju malverzacija dali su i hrvatski mediji kao i hrvatski novinari, a njihovim istraživanjima vezanima uz hrvatske i bosanskohercegovačke nogometaše posebno smo se bavili u trećem poglavlju.

Literatura korištena u završnom radu najčešće su *online* tekstovi medija koji su otkrivali aferu, a korištena je i jedina dosad napisana knjiga o *Football Leaksu*. Zbog općenitog manjka literature kada je u pitanju ova tema konzultirali smo se s uredništvima *Nacionala*, *Indexa* i *Der Spiegela* kako bismo što kvalitetnije iskoristili informacije koje nam oni mogu ponuditi preko EIC-a.

2. Istraživačko novinarstvo i sport

Prije nego što detaljnije spomenemo *Football Leaks* i počnemo s analizom otkrivenih kriminalnih djela, moramo se osvrnuti na granu novinarstva koju *Football Leaks* predstavlja, a to je istraživačko novinarstvo. Prema Sanji Modrić, istraživačko novinarstvo „razotkriva informacije koje se svjesno skrivaju, a od iznimnog su javnog interesa“ (Modrić 2004: 8). Ono svojim projektima podupire ono što je „pravedno i moralno, izaziva identifikaciju, društvenu katarzu i društvene promjene“ (Modrić 2004: 8). Predmet interesa istraživačkog novinarstva su politika, javni sektor, biznis, crkva, mafija, odnosno, sve ove ono gdje „leže autentične jake priče o novcu, nepravdi, laži, otimačini, izdaji, o moćnim pojedincima i nevinim žrtvama“ (Modrić 2004: 8). Kroz aferu *Football Leaks* istražuje se upravo to – moćni pojedinci koji krše zakon kroz pronevjerom i pranjem novca te sklapanjem fiktivnih ugovora s nogometašima.

Istraživačko novinarstvo mora se, još više od drugih, držati činjenica. Mora „izložiti sve činjenice, sve relevantne činjenice i ništa osim činjenica“ (Bešker 2004: 35). U istraživačkom novinarstvu ključno je pridržavati se etičkih načela novinarske struke. Upravo zbog toga što se istražuju osjetljive i ozbiljne teme, ne smije doći do kršenja i zanemarivanja etičke odgovornosti novinara. Bešker navodi kako pojedini autori smatraju da je „dužnost novinara, a posebno novinara istraživača, da bdi nad društvom, njegovim funkcioniranjem, njegovom zakonitošću, njegovom pravednošću“ (Bešker 2004: 42). U nastavku spominje i pravni okvir koji određuje rad novinara u istraživačkom novinarstvu.

O pravnom okviru ovisi:

1. što novinar opaža kao nezakonito djelovanje,
2. koja prava ima na stjecanje i objavljivanje podataka,
3. kakve sankcije riskira u svom poslu, i sl. (Bešker 2004: 47).

Koliko je poznato, u Hrvatskoj su sportske afere dosad istraživali samo portal Index.hr i politički tjednik *Nacional*. Ostali portali najčešće su prenosili vijesti o sportskim aferama, no nisu se detaljno uhvatili samostalnog istraživačkog novinarstva. *Nacional* je dio Europskog udruženja istraživačkih novinara i ne čudi što su upravo oni bili ti koji su objavljivali najviše tekstova o novim otkrićima afere *Football Leaks*. Drugi portal koji se bavio sportskim istraživačkim novinarstvom bio je najčitaniji portal u regiji, Index.hr. U svojim tekstovima istraživali su aferu vezanu uz Antu Ćorića i njegov ugovor s Dinamom i Zdravkom Mamićem, te s poznatom međunarodnom agencijom *Doyen Sports*.

Iako je *Football Leaks* najveća i najpoznatija afera koja je u probleme prodrła najdublje, postoje i prijašnji primjeri u kojima mediji istražuju nepravilnosti u svijetu sporta. Tako je primjerice 2015. godine Etička komisija Međunarodne nogometne federacije (FIFA) suspendirala predsjednika federacije Seppa Blattera, dopredsjednika i glavnog kandidata za njegova nasljednika Michaela Platiniya, te glavnog tajnika Jeromea Valckea zbog sumnje na korupciju.¹

Također, poznat je slučaj iz Italije kada je 2006. godine Luciano Moggi, bivši glavni direktor talijanskoga nogometnog kluba Juventusa, osuđen na pet godine i četiri mjeseca zatvora zbog sudjelovanja u aferi namještanja utakmica 2006. godine. Riječ je o najvećem skandalu u povijesti talijanskog nogometa zbog kojeg su Juventusu oduzeti naslovi iz 2005. i 2006. godine te je klub degradiran u skupinu B.²

Upravo zbog navedenih primjera koji slove kao poznatiji u sportskim aferama, vidljiva je važnost i nužnost istraživačkog novinarstva u sportu. Sport je industrija u kojoj se okreće ogroman novac i zato je kontrola krajnje nužna kako bi se održala etičnost industrije koju prate milijuni. A između ostalog, djelomična je odgovornost i na medijima, koji trebaju prikazati one koji zaobilaze zakon i kao glas javnosti truditi se da ono što se pokušava zadržati skrivenim postane vidljivo, a da se odgovorni privedu pravdi.

¹ Hina: *POČETAK KRAJA KORUPCIJE U NOGOMETU? FIFA suspendirala Seppa Blattera i Platiniya*. (<https://www.jutarnji.hr/sport/pocetak-kraja-korupcije-u-nogometu-fifa-suspendirala-seppa-blattera-i-platinija/173689>/<https://www.jutarnji.hr/sport/pocetak-kraja-korupcije-u-nogometu-fifa-suspendirala-seppa-blattera-i-platinija/173689/>)

² Fisher, Ian; Kiefer, Peter. 2006. *Leader of Italy's Most Revered Soccer Club Takes a Spill*. *The New York Times*. (https://www.nytimes.com/2006/05/21/world/europe/21soccer.html?fbclid=IwAR3AS8i3v1TrbSIY2ZlcvMqVFusuGT2v_WPb_0gEOI9XQ2SRDtCfbHKp5p4)

3. *Football Leaks*

U originalu, *Football Leaks* je bila web stranica koja je kasnije postala poznata kao najveća afera u povijesti nogometa. Web stranicu je pokrenuo portugalski zviždač Rui Pinto, koji je u javnost pustio skupinu dokumenata koji su rezultirali UEFA-inim istragama protiv netransparentnog poslovanja između Manchester Cityja i PSG-a.³ Pinto je uhićen u Budimpešti u siječnju 2019. godine te nakon toga premješten u Portugal gdje čeka suđenje. Optužen je za izvršenje 147 kriminalnih djela, između kojih se ističu ilegalno hakiranje, sabotaza te neautorizirani pristup podacima.⁴

Web stranica je pokrenuta u rujnu 2015. godine, a na njoj je objavljen niz podataka vezanih uz transfere nogometaša kao što su iznosi transfera, plaće igrača i detalji ugovora vezani uz agente i zastupničke kuće.⁵

Na službenim stranicama *Football Leaks*a stoji kako se ovim projektom ostvaruje najveće „curenje“ informacija u povijesti sporta. 1.9 terabajta informacija i ukupno 18.6 milijuna dokumenata. U projekt je uključeno više od 60 novinara iz 14 zemalja, a kroz rad u projektu želi se razokriti korupcija u klubovima, kod agenata i igrača, ali i najviših dužnosnika.⁶

3.1. Europsko udruženje istraživačkih novinara (EIC)

Europsko udruženje istraživačkih novinara (eng. *European Investigative Collaborators*) hibridni je projekt koji su pokrenuli novinari nekolicine utjecajnih europskih medija. Osnovan je 2015. godine, a u sastavu je imao *Der Spiegel*, *El Mundo*, *Mediapart*, *Rimski centar za istraživačko novinarstvo* i *Le Soir*. S radom su počeli u zimu 2016. godine, a nakon samo tri mjeseca rada objavljeni su prvi rezultati. Nakon nešto više od godine dana u kojoj je 60 novinara iz 14 različitih zemalja radilo sve da pronađe ono što ne smije biti pronađeno, objavljen je *Football Leaks*.⁷

Kao posljedica uspješnog rada na *Football Leaksu* nastao je novi novinarski projekt pod nazivom *Malta Files*, a njime su novinari iz istoga ovog udruženje otkrili kako Malta funkcionira kao meka za utajivače poreza.⁸ Uz *Malta Files* i *Football Leaks*, EIC uključuje

³ Jerleković, Marko. 2019. *Otkrio je kako City i PSG varaju sustav, a sada mu prijete doživotni zatvor.* (<https://www.index.hr/sport/clanak/otkrio-je-kako-city-i-psg-varaju-sustav-a-sada-mu-prijeti-dozivotni-zatvor/2118038.aspx>)

⁴ *ibid.*

⁵ *Football Leaks.*

⁶ *European Investigative Collaborators.* *Football Leaks Revelations: The First Week in the Summary.*

⁷ *European Investigative Collaborators.* *About us.*

⁸ *European Investigative Collaborators.* *Malta Files.*

istraživačke projekte pod nazivima *Court Secrets*, *Billions for Borders* i *Mapping the Weapons of Terror*.⁹

Projekt *Billions for Borders* obuhvaća slučaj Europske unije koja Turskoj plaća zadržavanje izbjeglica izvan Europe. Istraga *Danwatcha* i *Politikena* s mrežom Europskog udruženja istraživačkih novinara dovela je do pronalaska ugovora koji pokazuju da je Europska unija kupila vojna vozila, patrolne čamce i opremu za nadzor u vrijednosti 83 milijuna za tursku vojsku koja će patrolirati na europskim granicama i zadržati izbjeglice izvan njih.¹⁰ U istraživanju *Court Secrets* analizira se kriminalistička politika koju je prvi pokrenuo tužitelj Međunarodnog kaznenog suda (ICC) Luis Moreno Ocampo, a koja se prikuplja temeljem više od 40 tisuća dokumenata, financijskih izvještaja, diplomatskih kabela i prepiski.¹¹ Također valja napomenuti projekt *Mapping the Weapons of Terror* koji prati tržište oružjem u Istočnoj Europi koje se nalazi u sjeni, a potiče terorizam na zapadu. Iz EIC-a napominju kako kriminalne bande koriste legalne rupe i otvorene granice za prometno oružje, a međunarodni tim novinara koji je novi dio EIC-a proveo je tri mjeseca u detaljnom istraživanju koje pokazuje da je *Brussels* svojim propustima olakšao prodaju smrtonosnog oružja.¹²

Onome što je otkriveno unutar afere *Football Leaks* posvećeno je nekoliko poglavlja, no novinari su inkriminirali brojne poznate osobe, od nogometaša među kojima je i Luka Modrić, ali kroz druge projekte s kojima su povezani talijanska mafija i obitelj turskog predsjednika, jasno je da zbog navedenih otkrića Europsko udruženje istraživačkih novinara predstavlja jednu od najvažniji novinarskih organizacija na svijetu.¹³

3.2. *Third-party ownership (TPO)*

Krajem 2014. godine FIFA je donijela povijesnu odluku koja je imala velike posljedice na čitav svjetski nogometni poredak. S danom 1. 5. 2015. godine na snagu je stupila zabrana TPO ugovora, čime je prestala jedna čitava era u nogometu. Osim toga, UEFA i FIFPro (Udruženje profesionalnih nogometaša) podnijeli su Europskoj Komisiji službeni zahtjev da se TPO ugovori proglašene nezakonitima na razini radnog prava EU. O čemu se

⁹ *European Investigative Collaborators*. Projects.

¹⁰ *European Investigative Collaborators*. Billions for Borders.

¹¹ *European Investigative Collaborators*. Court Secrets.

¹² *European Investigative Collaborators*. Mapping the Weapons of Terror.

¹³ *European Investigative Collaborators*.

radilo i kakve su posljedice ti ugovori imali na nogometne lige, klubove, igrače, pa čak i nogometne reprezentacije?¹⁴

Velika priča u posljednjih desetak godina je postala podjela „prava“ nad sportašima (u pravilu nogometašima), odnosno popularno nazvan TPO (skraćena od engleske definicije *third-party ownership*). Dakle, radi se o slučajevima u kojima nogometaš i klub nisu jedine stranke ugovora, već određeni dio prava nad igračem drži treća strana. U početku se radilo o tome da su ta prava držali sportski agenti kako bi zaobilazili pravila FIFA-e i kontinentalnih federacija o limitima na provizije od transfera te se naplaćivali kroz svaki transfer kao svojevrsni „suvlasnik“ igračeva ugovora. No, u posljednjih 10 godina postojanja TPO je uzeo toliko maha da se čak i institucionalizirao.

Postotke na ugovorima igrača sada su mahom držali posebno osnovani fondovi, koji u svojim portfeljima imaju desetine, pa i stotine igrača. Uz veliku pomoć TPO-a u njegovom posljednjem desetljeću funkcionirale su čitave lige – od većine južnoameričkih liga pa sve do portugalske i ruske lige u Europi.

Kad je u pitanju Europa, najbolji primjeri kako TPO može podići snagu kluba i čitave lige nerazmjerno ekonomskoj snazi države jesu klubovi iz Portugala. Porto i Benfica su bez premca europski velikani, ali to je i jedan Ajax. I dok je Ajax pojam kluba koji je, iako je iz bogate Nizozemske, upravo zbog nemogućnosti da financijski prati ostale nogometne divove pomalo pao u drugi razred europskog nogometa, Benfica i osobito Porto (iz Portugala, koji je po ekonomskoj snazi bliže Hrvatskoj nego li Francuskoj ili Italiji) više-manje uspješno se i nadalje održavaju u vrhu, konstantno igrajući važne uloge u europskim natjecanjima i na tržištu transfera.

Puno drugačije nije ni u drugim klubovima *Primeire* kojima je Južna Amerika glavno mjesto nabave novih igrača. Upravo su južnoameričke lige poput brazilske, argentinske i kolumbijske glavni rasadnici igrača pod TPO ugovorima, a gotovo je nezamislivo da bilo koji klub koji igra važnu ulogu. U prvenstvu to uspijeva bez toga da su najjači ili najperspektivniji igrači u rosteru vezani uz neki TPO fond, agenciju ili individualnog investitora. I, generalno, nitko od klubova i nogometnih saveza u tim zemljama nije bio pretjerano protiv takvog modela.¹⁵

¹⁴ Transparency International. *Third-party ownership of football players: human beings or traded assets?*

¹⁵ Bushmann, Rafael; Wulzinger, Michael. 2018. *Football Leaks: Uncovering the Dirty Deals Behind the Beautiful Game*. Guardian Faber Publishing. London.

U pravilu se u TPO ulazilo na dva načina:

1. Igrače se preuzimalo još u mlađim kategorijama, te im se za ustupanje određenog postotka na pravima tijekom čitave karijere (odnosno, do prodaje tog „trećeg“ udjela) pomagalo u probijanju kroz surovi svijet sportskog profesionalizma.
2. Kada neki klub nije imao dovoljno sredstava za kupnju kvalitetnog igrača, tada je podijelio trošak transfera s TPO organizacijom i zauzvrat joj dao određeni postotak prava na ugovoru igrača.¹⁶

No, prema odluci FIFA-e, nakon 1. svibnja 2015. godine niti jedan klub pod okriljem FIFA-e nije smio sklopiti novi ugovor s igračem koji je u TPO režimu. Ugovori sklopljeni nakon 1. siječnja 2015. godine nisu se mogli sklopiti na dulje od godinu dana, a stariji ugovori mogu važiti dok ne isteknu, i neće se moći produljivati. Dakle, nakon što su istekli ti rokovi, svi profesionalni nogometaši svoje su ugovore mogli sklapati jedino i isključivo s klubovima.

Osnovni razlozi ukidanja TPO-a su netransparentnost samih TPO fondova i njihovih vlasnika (kladioničari, nogometni agenti?) te mogućnost da treći prisile klubove i igrače na transfere samo radi stjecanja brze dobiti. Također, često su se dijelovi transfera u kojima se isplaćivalo TPO fondove i individualce vodili u sivoj zoni. Najpoznatiji slučaj koji je stavio to pitanje u žižu javnosti bio je onaj kada su mladi Carlos Tevez i Javier Mascherano dovedeni u West Ham iz Boce Juniors kao igrači pod TPO sistemom, što je i njih i West Ham skupi koštalo u konačnici te je pokrenulo lavinu koja je rezultirala ukidanjem istih ugovora.¹⁷

Kako bismo ovo poglavlje učinili potpunijim, u nastavku ćemo kroz infografiku pojasniti kako iskoristiti nogometni klub za pranje novca.

¹⁶ Istraživački tim. 2016. *What is third-party ownership in football and why is it controversial?* The Telegraph.

¹⁷ Transparency International. *Third-party ownership of football players: human beings or traded assets?*

Infografika 3.2.1. Kako iskoristiti nogometni klub za pranje novca

Ono što infografika prikazuje, a autorica objašnjava, odnosi se na tehnike koje je Europol otkrio u slučaju Rusa koji su prali novac kroz portugalski nogometni klub Benfica. Otkriva četiri koraka za uspješno „pranje“ novca kroz nogometni klub:

1. otkrijte europski nogometni klub koji ima financijskih problema,
2. infiltrirajte se u klub kroz kratkoročne donacije i investicije,
3. kupite klub i počnite ga koristiti kao paravan za lažne kompanije sa sjedištem u egzotičnim zemljama,
4. „perite“ novac precjenjujući nogometaše na tržištu i TV prava, a uvijek je dobro biti aktivan i u svijetu klađenja.¹⁸

¹⁸ Jones, Simone. 2016. *How to use a football club to launder money*. International Compliance Training.

3.3. Slučaj inicijative najvećih klubova o pokretanju novoga natjecanja

Football Leaks otkrio je da su najveći europski klubovi osmislili plan za pokretanje elitne lige koja bi dokrajčila Ligu prvaka. Prema *Football Leaksu*, 16 klubova već je potpisalo sporazum o osnivanju Superlige koja bi trebala startati 2021. godine. Tu elitnu ligu sačinjavali bi sljedeći klubovi: Real Madrid, Barcelona, Manchester United, Bayern, Juventus, Chelsea, Arsenal, PSG, Manchester City, Liverpool i Milan, kao klubovi osnivači, te Atletico, Borussia Dortmund, Marseille, Inter i Roma, kao klubovi gosti. Navedeni klubovi spremni su izaći iz Lige prvaka i formirati vlastito natjecanje po uzoru na američke sportove.

„Ono što smo otkrili o nogometu imalo je veoma dramatičan razvitak. Posljednjih mjeseci radili smo na milijunima dokumenata i zajedno s nekoliko medijskih partnera iz cijele Europe, prošlog smo petka objavili dokumente i u sljedećim ćemo tjednima nastaviti objavljivati. Vidimo da su sport i nogometni svijet trenutačno na prekretnici jer europski klubovi imaju sve veću moć. UEFA i FIFA su izgubile dio te moći jer se već dugo bore protiv korupcije. I sada privatni klubovi kažu: Više ne trebamo UEFA-u. Želimo osnovati našu ligu.”¹⁹ – rekao je za RTL Christoph Winterbach, jedan od urednika *Der Spiegela* nakon što je otkriven *Football Leaks* te u kratkim crtama objasnio važnost *Football Leaksa* za novinarstvo i nogomet. Nakon toga je pojasnio kakav je efekt otkriće planova u Superligi imali na njemački nogomet: „Ono što se meni jako svidjelo, nakon objave našeg teksta u petak, je to da su navijači Bayern Münchena, a očito su to spremali cijelu noć, napravili ogroman transparent koji su izložili na tribinama na utakmici Bundeslige u subotu, na kojem je pisalo da ne žele Superligu, da su odani Bundesligi. To je poruka navijača njihovu klubu. Pročitali su naš tekst o tome što smo otkrili u nogometu, a mislim i da mnogi ljudi koji do sada nisu čitali Spiegel, sada znaju za naše tekstove”²⁰, riječi su kojima je Winterbach zaključio svoje javljanje RTL-u.

¹⁹ Mendušić, Silvana. 2018. *Urednik čiji je tim radio na projektu Football Leaks: 'Postojali su pritisci zbog Ronaldo'*. RTL.

²⁰ *ibid.*

4. *Football Leaks* u hrvatskom nogometu i medijima

Rezultati istrage Europskog udruženja istraživačkih novinara ostavili su ozbiljan trag i na hrvatskom nogometu, a najozbiljnije optužbe iznesene su na račun reprezentativca Luke Modrića, Damira Miškovića, predsjednika NK Rijeka i bivšeg nogometaša Dinama, Ante Ćorića. Slučajevima Luke Modrića i Damira Miškovića u domaćim medijima bavio se *Nacional* kao medij koji je dio Europskog udruženja istraživačkih novinara, a slučajem Ante Ćorića Index.hr koji je još prije *Football Leaksa* pisao o malverzacijama u Dinamu vezanima uz Luku Modrića u brojne druge igrače.

Objavljene su informacije o sumnjivim poslovima Modrićeva menadžera Vladice Lemića. Iako Modrić nije izravno povezan s tvrtkama koje se protežu od Belgije do Republike Srpske, slučaj je europskim medijima posebno zanimljiv budući da se radi o ljudima oko igrača Real Madrida.

Osim o Modriću, objavljene su i informacije o sumnjivim poslovima između HNK Rijeke i Hrvatskog nogometnog saveza s kojima su sustavno kršili FIFA-ina pravila tijekom transfera mladih nigerijskih nogometaša.

Gabriele Volpi, jedan od najmanje poznatih talijanskih milijardera, u hrvatskoj javnosti poznat zbog svojih ulaganja i veza s nogometnim klubom Rijeka, sa svojim suradnikom i jednim od čelnika Hrvatskog nogometnog saveza Damirom Miškovićem imao je u riječkom nogometnom klubu i jednu dosad slabo poznatu, ali intrigantan poslovni model koji ćemo objasniti u posebno potpoglavlju.

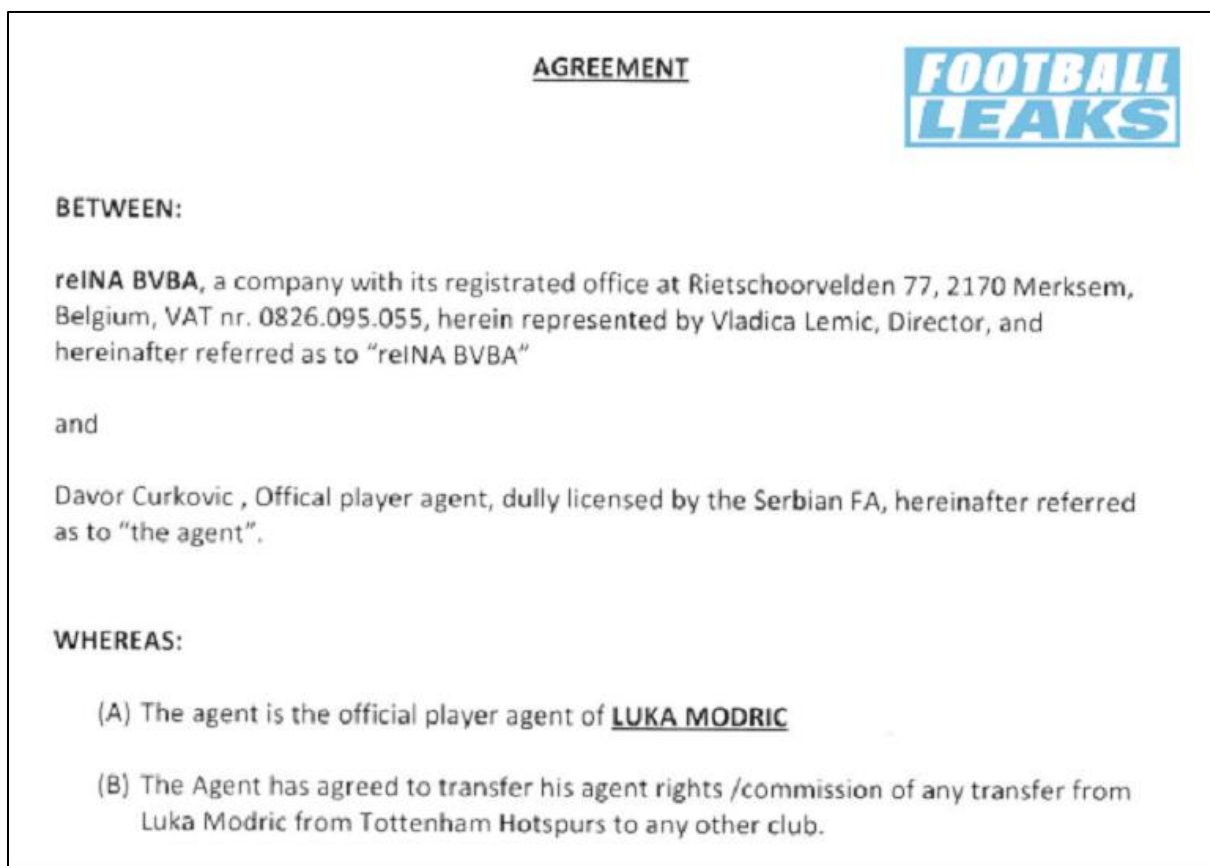
Ova tri slučaja nisu jedina koja su se javila u Hrvatskoj nakon *Football Leaksa*, ali su najbolji slučajevi preko kojih možemo dokazati važnost ovih otkrića.

4.1. Slučaj Luke Modrića

Kao rezultat istrage podataka koje je *Football Leaks* poklonio javnosti, otkrivena je veza Luke Modrića i srpskog nogometnog menadžera Vladice Lemića. Iako nije registrirani FIFA-in menadžer, Lemić je prema tvrdnjama *Football Leaksa* od 2013. do 2017. godine zaradio 4,4 milijuna eura na provizijama koje je naplatio preko bratove tvrtke registrirane u Republici Srpskoj. Tvrtka Top Sport Consulting Zorana Lemića odabrana je kao posrednik jer se nalazi u entitetu u kojem je porez na dobit samo deset posto dok se u Belgiji, zemlji u kojoj je Vladica Lemić prijavljen, dobit tada oporezivala s 34 posto.

U međuvremenu je tvrtka *Top Sport Consulting*, sa samo sedam zaposlenika, od 2014. do 2017. godine prijavila nevjerojatnih 32 milijuna eura dobiti, što je nakon oporezivanja iznosilo 23 milijuna.

Kad je u kolovozu 2012. godine prelazio u Real iz Tottenhama, Modrićev novi menadžer bio je Davor Ćurković, kojeg je pri FIFA-i kao licenciranog menadžera prijavio Srpski nogometni savez. Ćurković je tri mjeseca kasnije potpisao ugovor s belgijskom tvrtkom reINA BVBA u kojem jasno stoji da Ćurković prepušta tvrtki ubiranje provizije od Modrićeva transfera iz Tottenham u bilo koji drugi klub.²¹

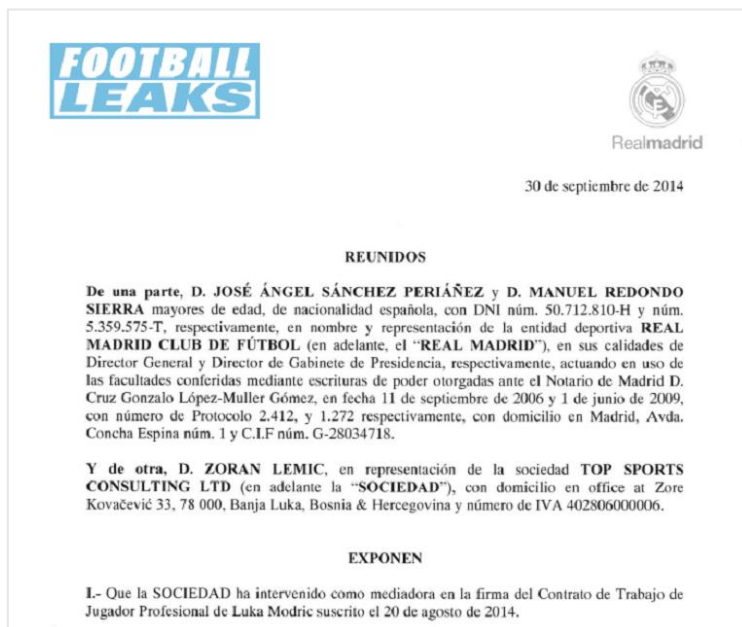
Slika 4.1.1. Ugovor između Davora Ćurkovića i Luke Modrića

Polu vlasništva spomenute tvrtke imao je Vladica Lemić, 40 posto njegova supruga i kćeri, a preostalih deset posto Dejan Mitrović, također licencirani FIFA-in menadžer. Dan nakon što je dogovoren i potpisan Modrićev transfer, Realov generalni menadžer Jose Angel Sanchez potpisao je tajni ugovor s Lemićem i Ćurkovićem kao predstavnicima tvrtke reINA BVBA. Po tom ugovoru tvrtki je pripalo dva milijuna eura na ime provizije.

²¹ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Kako je Luka Modrić donio milijune eura Republici Srpskoj. Nacional.*

Dvije godine kasnije, kad je Modrić dobio prvu povišicu u Realu, Lemić je put novca usmjerio iz Belgije u Republiku Srpsku. Mjesec dana nakon što je Luka potpisao novi ugovor, Real je potpisao novi tajni ugovor, ovaj put s tvrtkom Top Sport Consulting u vlasništvu Zorana Lemića. Prema tom ugovoru tvrtki je isplaćeno 2,4 milijuna eura na ime provizije na novi igračev ugovor u četiri rate po 600.000 eura.

E-mailovi koje je dobio *Football Leaks* dokazuju da je dan prije potpisivanja Modrićeva ugovora Vladica Lemić upoznao Josea Angela Sancheza sa svojim mlađim bratom i objasnio mu da će on biti posrednik u pregovaranju ugovora, iako je uvjete dogovarao isključivo Vladica. Lemić je prvo tražio da 2,4 milijuna eura bude isplaćeno u tri rate, no Sanchez je u e-mailu to odbio. U ostalim e-mailovima iz studenog 2014. godine jasno je da je i Predrag Mijatović, Lemićev kum i čovjek od golemog utjecaja u Realu, sudjelovao u pregovaranju novog Modrićeva ugovora. On i Lemić uvijek su bili u igri kad je Modrić potpisivao novi ugovor, pa je to slučaj, navodi *Football Leaks*, bio i u srpnju 2016. kad je Modrić ponovno produžio s Realom.²² Po još jednom tajnom ugovoru između Reala i Top Sport Consultinga, tvrtki iz RS-a je 2. srpnja isplaćeno milijun i pol eura provizije, no ni cent nije išao izravno Vladici i Mijatoviću.²³

Slika 4.1.2. Ugovor između Zorana Lemića i Luke Modrića

²² Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Kako je Luka Modrić donio milijune eura Republici Srpskoj. Nacional.*

²³ *ibid.*

Prebacivanje poslova iz Belgije u RS pod istragom je belgijskih istražitelja koji su slučaj nazvali klasičnom poreznom prijevaram čime je država Belgija oštećena za milijunske iznose. Tvrtka reINA je, prije nego što je Lemić novac usmjerio u oazu RS-a, prijavila 1,85 milijuna eura dobiti, a kad je prekinut priljev novca od provizija samo 520.000 eura u razdoblju od 2014. do 2017. godine.²⁴

Belgijci su otkrili da je u Republici Srpskoj 2014. godine, kad je Lemić prebacio poslovanje u taj entitet, osnovana tvrtka Nana Kaas koja se bavi uzgojem koza i ovaca. Njezina vlasnica bila je 24-godišnja Lemićeveva kćer. Tvrtka je prijavljena u selu Jelička s 390 stanovnika u kojem je od 2015. godine izdano samo pet građevinskih dozvola – dvije Nana Kaasu i tri Zoranu Lemiću. Nakon što je registrirana, tvrtka je dobila kratkoročnu pozajmicu od milijuna eura za kupnju pašnjaka kraj Banja Luke.²⁵

Iako nije poznato je li joj novac pozajmio Zoran Lemić, Vladica Lemić ili je zaista od države dobila kredit, *Football Leaks* je kontaktirao neovisne financijske stručnjake koji tvrde da je riječ o klasičnom pranju novca.

4.2. Slučaj Damira Miškovića i NK Rijeke

U Volpijevu i Miškovićevu riječkom nogometnom carstvu postojao je poseban model transfera nigerijskih igrača u hrvatske klubove. Onaj zbog kojeg je FIFA kaznila i riječki nogometni klub i Hrvatski nogometni savez.

FIFA je sankcionirala Hrvatski nogometni savez novčanom kaznom od 16.000 švicarskih franaka zbog transfera nigerijskog igrača Goodnessa Ohiremena Ayajija izvan Sustava usklađivanja transfera (TMS) u prosincu 2017. godine. Istovremeno je zbog istog transfera donesena odluka o predloženoj novčanoj kazni od 10.000 švicarskih franaka u slučaju protiv HNK Rijeke, ali klub to osporava.²⁶

Dokumenti *Football Leaks* koji su predani *Der Spiegelu* i partnerima iz Europske istraživačke suradnje (EIC) otkrivaju da je taj transfer samo vrh ledenog brijega. Slični prijestupi dogodili su se i tijekom transfera još šestorice nigerijskih igrača koji su proveli svoju „prvu registraciju“ putem Hrvatskog nogometnog saveza za HNK Rijeku između 2012. i 2016., unatoč tome što su već bili registrirani u Nigerijskom nogometnom savezu. Neki

²⁴ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Kako je Luka Modrić donio milijune eura Republici Srpskoj. Nacional.*

²⁵ ibid.

²⁶ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Tajna nigerijska agenda Volpija i Miškovića u NK Rijeke. Nacional.*

nigerijski igrači preselili su se u Hrvatsku kao maloljetnici i tu su čekali svoj 18. rođendan i prvu registraciju za Rijeku.²⁷

Povrh toga, postoji i mogući sukob interesa glavnog izvršnog direktora HNK Rijeke Damira Miškovića, koji je također potpredsjednik HNS-a i počasni hrvatski konzul u Nigeriji. On je 2014. potpisao „memorandum o razumijevanju“ o partnerstvu s Nigerijskim nogometnim savezom, kao predstavnik tvrtke Orlean Invest West Africa Limited, a on upravlja i tvrtkom Orlean Invest Africa Limited koja je osnovala Nogometnu akademiju Abuja, glavnu bazu za regrutiranje nigerijskih nogometaša u HNK Rijeku.²⁸ Dokumenti pokazuju da su mladi nigerijski talenti iz Abuje prvo bili registrirani u Nigerijskom nogometnom savezu. Kada su navršili 18 godina, službeno su prebačeni u HNK Rijeku, uz asistenciju HNS-a koji ih je ponovno registrirao kroz „prvu registraciju“. Time su HNS i klub Rijeka prekršili FIFA-in pravilnik koji propisuje da se takvi transferi igrača trebaju provoditi kao „međunarodni transferi“, uz izdavanje certifikata za međunarodni transfer igrača. FIFA je otvorila brojne istrage protiv hrvatskog, nigerijskog i talijanskog nogometnog saveza, protiv Nogometne akademije Abuja te hrvatskih i talijanskih nogometnih klubova Rijeke, Spezije Calcio i AS Rome u vezi s transferima igrača iz Nigerije. Neke istrage već su zaključene i FIFA-ina Disciplinska komisija izrekla je sankcije zbog kršenja pravilnika, a neke još uvijek traju.²⁹

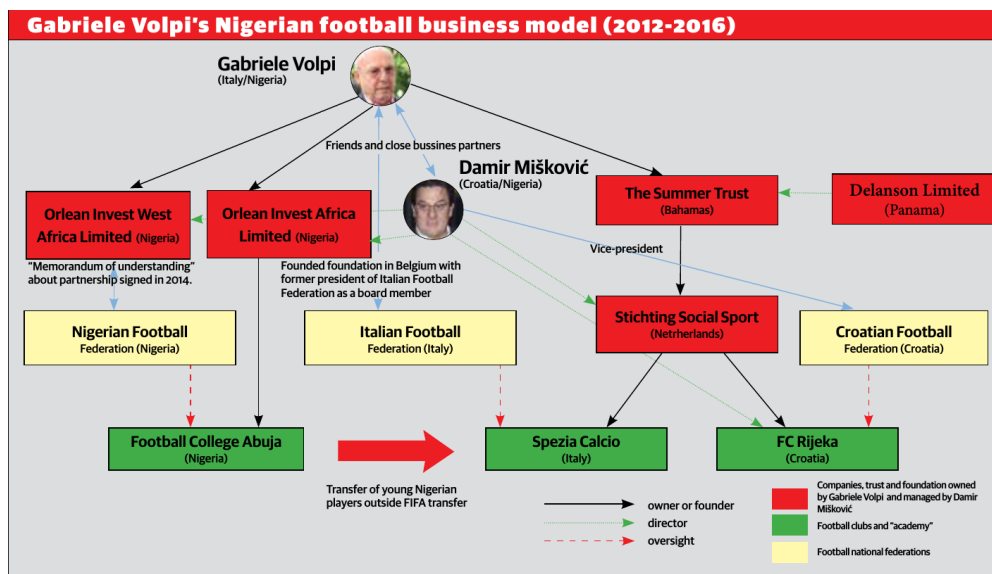
Hrvat Damir Mišković operativac je za jednog od najbogatijih i najmanje poznatih talijanskih milijardera Gabrielea Volpija, vlasnika zaklade Stichting Social Sport registrirane u Nizozemskoj, iza koje stoji trust na Bahamima kojim upravlja panamska tvrtka. Volpi je također drugi glavni dioničar jedne od najvećih talijanskih banaka Carige. U osamdesetima je procesuiran zbog bankrota svoje tvrtke, ali nikad nije služio kaznu zbog opće amnestije u Italiji, a ove godine ponovno je postao meta talijanskih istražitelja zbog optužbi za pranje novca. Iako je Volpi u prosincu 2017. prodao svojih 70 posto dionica HNK Rijeke svom suradniku Miškoviću – Miškovićevo ime ne pojavljuje se u registru tvrtki. Kao dioničari hrvatskog kluba navedene su njegove kćeri sa stalnom adresom u Ujedinjenim Arapskim Emiratima.³⁰

²⁷ ibid.

²⁸ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Tajna nigerijska agenda Volpija i Miškovića u NK Rijeka. Nacional.*

²⁹ ibid.

³⁰ ibid.

Grafika 4.2.1. Poslovni model Gabrielea Volpija

Prema izvješću o kontroli na terenu koje su u listopadu 2016. sastavili FIFA-ini visoki dužnosnici nakon posjeta Hrvatskoj i inspekcije klubova i HNS-a, u ugovorima potpisanim između HNK Rijeke i Stichting Social Sporta, nizozemske zaklade koja je posjedovala 70 posto HNK Rijeke, pronađeno je više slučajeva povrede zabrane vlasništva treće strane.³¹

Volpijeva nizozemska zaklada posjedovala je 50 posto ekonomskih prava igrača Nike Datkovića, Andrije Filipovića, Mate Miloša i Anasa Sharbinija. U slučajevima igrača nigerijskog porijekla, koji su u Rijeku stigli iz akademije u Abuji, nije ustanovljeno vlasništvo treće strane. Ali u slučaju Muhameda Kabirua ustanovili su utjecaj treće strane, što FIFA također zabranjuje. Bitne i razotkrivajuće pojedinosti mogu se doznati i iz razgovora šefova HNK Rijeke i FIFA-inih dužnosnika tijekom njihova posjeta Hrvatskoj.

Prema zapisniku s njihova sastanka, HNK Rijeka ne koristi sustav skautiranja, nego se jednostavno trudi dovesti najbolje mladiće iz regije. „Naši skauti amateri, bivše kolege iz momčadi i prijatelji koji drže oči otvorenima. Također prate hrvatske mlade momčadi. Ne regrutiraju maloljetnike iz stranih zemalja.“ Potom je generalni direktor HNK Rijeke Vlado Čohar detaljnije objasnio priču oko nigerijskih igrača: „Imali smo nekoliko nigerijskih maloljetnika koje oni nisu mogli registrirati. Dio vlasništva nad klubom dolazi od poslovanja sa sjedištem u Nigeriji. Dovedli smo 10 nigerijskih dječaka i smjestili ih u škole, a nekoliko Hrvata kroz razmjenu je otišlo u suprotnom smjeru.“³²

³¹ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Tajna nigerijska agenda Volpija i Miškovića u NK Rijeka. Nacional.*

³² *ibid.*

4.3. Slučaj Ante Ćorića

U jesen 2015. godine Ćorić se javno pohvalio da je pristupio agenciji koja skrbi za karijere Neymara, Falca i drugih zvijezda. Prema dokumentima *Football Leaks*, koji su poslani i na Dinamovu adresu, Doyen Sports je u studenom 2015. otkupio 70 posto prava na Antu Ćorića za iznos od 2 863 290 eura uz garanciju da će natrag dobiti dodatnih dva milijuna eura. Također, druga stavka iz iste dokumentacije otkriva da je Doyen Sports ugovorom od 20. veljače 2016. navodno Dinamu na 36 mjeseci posudio 4 550 000 eura uz garanciju da će Dinamo vratiti dva milijuna više.³³

Ćorićev slučaj mogao bi biti primjer u nogometu zabranjenog „vlasništva treće strane“. Pravilo zabrane TPO (*Third party ownership*) nametnula je FIFA kako bi smanjila utjecaj raznih investitora koji su kupovali postotke vlasništva nad igračima i sudjelovali u njihovim transferima. Doyen Sports jedna je od najmoćnijih agencija na tom polju te se zalaže za TPO kao održiv model za pomoć klubovima koji posljednjih godina imaju problema s pokrivanjem troškova kako bi udovoljili financijskom *fair-playju*. Zbog toga klubovi uz pomoć investitora, fondova ili agencija zaobilaze pravila kako bi ostali konkurentni.

Krajem iste godine pojavila se informacija kako Porto želi kupiti Ćorića upravo uz pomoć Doyen Sportsa koji bi financirao dio transfera uz očekivani povrat nakon tri godine. Doyen Sports je podružnica Doyen Group, kompanije sa sjedištem u Londonu, koja se bavi ulaganjima u sirovine i nekretnine na različitim svjetskim tržištima. Fond je 2011. godine sudjelovao u 40 milijuna vrijednom transferu kolumbijskog napadača Radamela Falca iz Porta u Atletico Madrid. Posredovao je i prilikom transfera Neymara iz Santosa u Barcelonu, a među igračima o kojima brinu su napadač Atletico Madrida Alvaro Morata i napadač Valencije Alvaro Negredo.³⁴

Također 2015. godine nizozemski Twente teško je kažnjen zbog suradnje s Doyen Sportsom nakon što je smijenjeni predsjednik kluba optužen da je od agencije dobio 5 milijuna eura u zamjenu za 10-50 posto prava na transfere sedmorice igrača. Doyen Sports je i najglasniji u zahtjevima da se zaustavi *Football Leaks* pošto su se zvijezde te agencije i njihovi ugovori našli pod posebnim povećalom zbog sumnjivih transakcija. U agenciji je još jedan bivši dinamovac Marcelo Brozović.

Zanimljivo je da je samo dva tjedna prije uplate pozajmice od 4,5 milijuna eura iz Doyena, Zdravko Mamić podnio ostavku na mjesto izvršnog predsjednika Dinama zbog

³³ Gojčeta, Ivan. 2016. *FOOTBALL LEAKS TRESE I DINAMO Čiji je igrač Ante Ćorić?* (<https://www.index.hr/sport/clanak/football-leaks-trese-i-dinamo-ciji-je-igrac-ante-coric/936315.aspx>)

³⁴ Gojčeta, Ivan. 2015. *Porto želi Ćorića za 10 milijuna eura.* (<https://www.index.hr/sport/clanak/porto-zeli-corica-za-10-milijuna-eura/852047.aspx>)

istrage koju je USKOK pokrenuo protiv njega i članova njegove obitelji. Samo nekoliko tjedana kasnije protiv njega je podignuta još jedna optužnica za izvlačenje milijuna iz Dinama. U isto vrijeme Dinamo je objavio financijski izvještaj za 2015. godinu u kojem je stajalo da je klub ostvario dobit od 3,29 milijuna kuna.

Ćorićev slučaj već se spominjao u kontekstu domaćih istraga protiv obitelji Mamić zbog sumnje da su na transferima i fiktivnim ugovorima s nogometašima oštetili Dinamo za desetke milijuna eura.³⁵ Izvršni predsjednik Dinama, navodno je, *off-shore* tvrtkama, od kojih je jedna (DigiSport) u vlasništvu njegovog sina Marija, prepustio cijeli iznos budućega Ćorićeva transfera. Vjeruje se da je šest mjeseci nakon potpisa prvog ugovora s Dinamom, obitelj Ćorić u ime Ante Ćorića potpisala dokument kojim traži da DigiSport iz Dubaija postane njegov jedini menadžer, a da će on u zamjenu za to DigiSportu prepustiti sve zarade od transfera u idućih sedam godina.³⁶ Obitelj Ćorić dobila je od navedene agencije prema tom ugovoru 30 tisuća eura, a u sljedećih sedam godina, prema ugovoru, Ćorić od transfera ne bi dobio niti kunu. Međutim, bez zarade od prodaje talentiranog veznjaka ostao bi i Dinamo. Sumnja se da je Mamić 50 posto Dinamove zarade od budućeg transfera prepustio samom igraču, odnosno Digisportu, njegovom zastupniku te da je zatim svom sinu novim ugovorom prepustio preostalih 50 posto od transfera koji je trebao ići Dinamu. Mamić mlađi je prema ugovoru imao zadatak da „prati tržište“, za što bi dobio i drugi dio odštete za Ćorića. Vjeruje se da je tako za samo 30 tisuća eura, koliko je isplatio Ćorićevoj obitelji, Mamić svojoj obitelji donio cjelokupan iznos od budućeg transfera mladoga hrvatskog reprezentativca i tako pokušao izvući novac iz Dinama.³⁷

³⁵ Gojčeta, Ivan. 2015. *Pao i "nizozemski Mamić": Istražuju se transferi preko agencije koja brine za Antu Ćorića.* (<https://www.index.hr/sport/clanak/pao-i-nizozemski-mamic-predsjednik-twentea-ostetio-klub-na-transferima-igraca/858338.aspx>)

³⁶ Čobanov, Saša; Gojčeta, Ivan. 2015. *Novi detalji: Zdravko Mamić za 30 tisuća eura dobio prava na sve transfere Ante Ćorića?* (<https://www.index.hr/sport/clanak/offshore-trokut-coric-dinamo-mamic-velika-pljacka-javnog-dobra/857502.aspx>)

³⁷ Hasanbegović, Armin; Redžić, Dea; Šangulin, Luka. 2015. *Offshore trokut Ćorić - Mamić - sin: Dinamo najveća prevara hrvatskog sporta?*

5. *Football Leaks* u inozemnim medijima

Kada su u pitanju podaci koji su procurili o stranim nogometašima, glavnu riječ među europskim medijima vodio je njemački *Der Spiegel* koji je pisao o transferima gotovo svake imalo bitne nogometne zvijezde. Osim njih, važan doprinos dao je i španjolski *El Mundo*. Najvažnija istraživanja tih medija koja ćemo u radu uzeti kao primjere su istraživanja vezana uz mladoga hrvatskog vratara, Karla Žigera, BiH reprezentativca Edina Džeku i nogometnog menadžera Jozu Palca.

5.1. Slučaj Manchester Cityja i PSG-a

Iako ćemo se u radu fokusirati na hrvatske nogometaše koji su povezani s aferom, ne možemo zanemariti aferu kojom je sve počelo – dokumenti vezani uz Manchester City i PSG koje je Rui Pinto 2014. godine pustio u javnost i započeo s *Football Leaksom*.

U fokusu su bili FIFA-in predsjednik Gianni Infantino i bivši UEFA-in predsjednik Michel Platini koji su bili optuženi za pomaganje šaicima u spomenutim klubovima u zaobilaženju financijskog *fair playa* ubacivanja golemih količina novca u dva kluba. Dok je još 2014. godine Infantino bio glavni tajnik UEFA-e, omogućio je PSG-u i Manchester Cityju tek minimalne kazne zbog velikog kršenja propisa novouvedenog financijskog *fair playa* (FFP).³⁸ U tadašnjem pravilniku FFP-a stajalo je da klubovi od 2011. do 2013. godine mogu imati najviše 45 milijuna eura minusa te najviše 30 u sljedeće dvije godine. No, Manchester City je imao 188 milijuna eura, a PSG čak 218 milijuna eura³⁹, što očito izlazi iz dopuštenih okvira.

Oba kluba, koja su u vlasništvu su šeika s Bliskog istoka, bili su kažnjeni izbacivanjem iz Europe. Izbacivanje je bio golemi udarac za klubove, UEFA-u i Ligu prvaka. Dokumenti koje je *Der Spiegel* otkrio prikazuju kako se Infantino na internim sastancima borio za PSG i Manchester City, iako je u to vrijeme još uvijek bio glavni tajnik UEFA-e, organizacije koja je morala provoditi pravila FFP-a, a s čime je tadašnji predsjednik FIFA-e Platini bio upoznat.⁴⁰ Kako piše *Der Spiegel*, Gianni Infantino se navodno nekoliko puta tajno sastajao s čelnicima PSG-a i Manchester Cityja i otkrivao im detalje iz financijskog nadzora njihovih poslovnih knjiga, davao im je povjerljive dokumente te ih savjetovao kako da izbjegnu neke članke iz pravilnika.⁴¹

³⁸ Der Spiegel Staff. 2018. *How Oil Money Distorts Global Football*. Der Spiegel.

³⁹ *ibid.*

⁴⁰ *ibid.*

⁴¹ Der Spiegel Staff. 2018. *How Oil Money Distorts Global Football*. Der Spiegel.

Tim istražitelja u PSG je stigao u ljeto 2013. godine, godinu dana prije no što je PSG potpisao sponzorski ugovor s Katarskom turističkom zajednicom prema kojemu će se PSG-u na „ime promocije Katara uoči SP-a 2022. godine“ godišnje isplaćivati čak 215 milijuna eura.⁴² Ugovor je bio sastavljen na samo pet stranica, a obveze koje je PSG imao bile su bizarne. Prema ugovoru, PSG se obvezao „jednom godišnje, na zahtjev Katara, sudjelovati u promotivnim aktivnostima“.⁴³ Ni logo QTA na dresovima, bez obveze reklamiranja na stadionu, bez linka službene stranice QTA na službenoj stranici PSG-a. Samo jednogodišnje sudjelovanje u promotivnim aktivnostima. UEFA-ini istražitelji su unajmili pet različitih financijskih revizora koji su zaključili da tržišna vrijednost takvog ugovora iznosi 2,78 milijuna eura godišnje te u izvješću naveli da nijedna racionalna tvrtka ne bi platila toliki novac za takvu uslugu.⁴⁴

U travnju 2014. godine, UEFA-ini ljudi su u svojem izvještaju zaokružili iznos na tri milijuna eura i zaključili da je PSG u dvogodišnjem periodu (2011.-2013.) bio u „minusu najmanje 218 milijuna eura“ te su naložili izvršnim tijelima da kazne klub izbacivanjem iz Europe. No, izbacivanje se nikad nije dogodilo jer su pojedinci zaduženi za to, na Infantinijeve sugestije, znatno ublažili izvještaj.⁴⁵ Na utakmici kupa između PSG-a i Lyona u travnju 2019. godine, Infantino se sastao s PSG-ovim direktorima i savjetovao im da ugovor s QTA-om smanje za 100 milijuna eura, a da preostalih 115 milijuna eura mogu opravdati kroz druge sponzorske ugovore – koji su isto potpisivani s tvrtkama iz Katara.⁴⁶ No, taj je dio izostavljen iz završnog izvještaja pa ne čudi da nije bilo potrebnih sankcija. Ipak, Infantino i Platini su zauzvrat od šeika tražili da javni rezultat istraživanja bude vrlo strog prema PSG-u kako bi UEFA prividno zadržala obraz.

Infantino je istovremeno bio u kontaktu s Manchester Cityjem koji je u istrazi optužen da im čak 84 posto svih komercijalnih prihoda dolazi od sponzora iz Abu Dhabija te da u svom financijskom izvještaju od 2011. do 2013. godine klub nije prikazao dodatnih 35 milijuna eura.⁴⁷ Isti tim revizora koja je otkrio nepravilnosti u PSG-u, otkrio je isti modus operandi i u Manchester Cityju. Kako prenosi Der Spiegel, četiri od pet sponzorskih ugovora s tvrtkama iz Emirata bili su 80 posto veći od tržišne cijene.⁴⁸ Daljnjom istragom su otkrili da

⁴² ibid.

⁴³ ibid.

⁴⁴ ibid.

⁴⁵ ibid.

⁴⁶ ibid.

⁴⁷ ibid.

⁴⁸ Der Spiegel Staff. 2018. *How Oil Money Distorts Global Football*. Der Spiegel.

su sponzori u klasičnom sukobu interesa te je Manchester City zbog kršenja svih pravila trebao biti izbačen iz Europe.

Dok su se sankcije sve više približavale klubovima zbog nezakonitosti koje je istraživački tim pronašao i spremao se obavijestiti klubove o kaznama, Infantino je s klubovima paralelno dogovarao uvjete nagodbe, no nije poznato je li od toga imao ikakve izravne koristi.⁴⁹ Iako su Manchester City i PSG pristali na propisane kazne, nisu htjeli priznati kršenje pravila. Nakon te odluke, glavni istražitelj Biran Quinn je podnio ostavku, a na njegovo je mjesto došao Umberto Lago koji je 2. travnja 2014. godine PSG-u „odrezao“ 20 milijuna eura kazne, a Manchester Cityju koji je odbijao nagodbu, rok do sredine svibnja 2014. da se nagodi s UEFA-om ili im prijeti izbacivanje iz Lige prvaka. Na kraju je Manchester City ipak pristao nagodbu i potpisao je 16. svibnja 2014. godine te dobio 20 milijuna eura kazne.⁵⁰

5.2. Slučaj Karla Žigera

FIFA je početkom ove godine Chelsea kaznila zabranom transfera u sljedeća dva prijelazna roka i kaznom od 600.000 eura jer je nezakonito dovodio mlade igrače, među kojima je i hrvatski golman Karlo Žiger. Prema FIFA-inim pravilima, zabranjeno je kupovati igrače mlađe od 16 godina, no Chelsea je 2014. godine Žigera doveo kad je imao samo 12 godina.

Kako stoji u dokumentima koje je objavio *Der Spiegel*, Chelsea je obitelji Karla Žigera tajnim ugovorom platio 808.000 funti po dolasku u Englesku, čime je prekršio i FIFA-ina i pravila Engleskog nogometnog saveza. Chelsea je transfer službeno registrirao 2017. godine iako je mladi Hrvat već tri godine kao neregistrirani igrač branio u neslužbenim i prijateljskim utakmicama.⁵¹

Chelsea je cijelu Žigerovu obitelj preselio u London, plaćao im troškove smještaja, a otac Darko dobio je i posao u klubu. To se izravno kosi s FIFA-inim pravilima u kojima stoji da klubovi ne smiju vrbovati obitelji mladih igrača da se njihove obitelji sele u druge zemlje i gradove isključivo iz nogometnih razloga. Žiger je boravišnu dozvolu u Ujedinjenom Kraljevstvu dobio još u kolovozu 2014. godine, a Chelsea je tek u srpnju 2017. godine, kad je napunio 16 godina, registrirao transfer kao stipendiju za školarinu i tako je mogao iskoristiti iznimke u pravilnicima.

⁴⁹ *ibid.*

⁵⁰ *ibid.*

⁵¹ Buschmann, Rafael; Naber, Nicola; Winterbach, Christoph. 2019. *How British Football Clubs Secretly Signed Youth Talent*. Der Spiegel.

Žigerov slučaj je samo jedan od više od 20 slučajeva u kojima je Chelsea na ovaj i slične načine nelegalno dovodio mlade igrače.⁵²

5.3. Slučaj Edina Džeke

Kada je jedan od najboljih europskih napadača, bosansko-hercegovački nogometaš Edin Džeko, bio igrač Manchester Cityja, milijune eura plaćene za komercijalna prava prebacio je u tajnu tvrtku u Ujedinjenim Arapskim Emiratima i tako izbjegao plaćanje 1,8 milijun eura poreza britanskoj državi. Britanska porezna uprava pokrenula je istragu o Džekinim porezima za komercijalna prava i menadžerskim honorarima.

U zimu 2011. Edin Džeko bio je jedan od najtraženijih igrača u Europi, kada ga je Manchester City za velikih 33 milijuna eura kupio od Wolfsburga. Tada 24-godišnji napadač, sportski junak Bosne i Hercegovine i najveći strijelac reprezentacije svih vremena, bio je izvrstan napadač. Pokazao je svoju vrijednost u izazovnoj Premier ligi koji je napustio 2016. odlaskom u talijansku Romu. Ostvario je još jedan vrhunac u sezoni 2017./18. igrajući u polufinalu Lige prvaka za talijanski klub.⁵³

Dokumenti *Football Leaks* koje je dobio *Der Spiegel* i podijelio ih s *Nacionalom* i ostalim partnerima u Europskoj istraživačkoj suradnji (EIC) otkrivaju da se nije samo borio na terenu s braničima, nego i s poreznim institucijama.

Dokumenti u posjedu *Nacionala* pokazuju da su Džeko i njegovi agenti prebacili najmanje 3,5 milijuna eura od komercijalnih prava u tajnu tvrtku u Ujedinjenim Arapskim Emiratima. Da je taj iznos prijavio kao osobni dohodak Poreznoj i carinskoj upravi Velike Britanije (HMRC), trebao je platiti 1,8 milijuna eura poreza u Velikoj Britaniji. Igrač je također primio i „nenovčane dohotke“ od Manchester Cityja koji je platio honorare i njegova agenta Irfana Redžepagića. Nakon istrage HMRC-a, klub je platio porez za Džeku.⁵⁴

5.4. Slučaj Joze Palca

Dokumenti *Football Leaks* otkrivaju da je Jozo Palac, nogometni menadžer s FIFA-inom licencom, tijekom transfera Danca Nickija Billea Nielsena iz Villarreala u Rosenborg 2013. godine prešutio čelnicima norveškog prvaka da istovremeno prima i milijunsku plaću od španjolskog prvoligaša.

⁵² Zgaga, Blaž. 2019. *How Chelsea bought a 12 year-old Croatian for 808,000 pounds and breached FIFA rules on the transfer of minors. Nacional.*

⁵³ Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Edin Džeko krije 3,5 milijuna eura u Emiratima. Nacional.*

⁵⁴ Der Spiegel. 2018. *Chapter 1: Bending the Rules to the Tune of Millions.*

Nogometni klub Rosenborg angažirao je FIFA-ina agenta Jozu Palca da osigura transfer Nickija Billea Nielsena iz Villarreala. Rosenborg nije znao da švedsko-hrvatski menadžer potajno također prima milijunsku plaću od španjolskog kluba. Tako je Palac djelovao kao dupli agent. Na papiru je radio za kupca, nogometni klub Rosenborg (RBK). Međutim, u tajnosti je dobio novac i od Villarreala, prodavatelja. Norveški list *Verdens Gang* (VG) uspio je to razotkriti na temelju e-mailova, računa i ugovora koje je omogućio Football Leaks, među 70 milijuna dokumenata podijeljenih s njemačkim časopisom *Der Spiegel* i Europskom istraživačkom suradnjom, koja uključuje VG i *Nacional*. Posljednjih godina Nicki Bille Nielsen pojavljivao se u medijima uglavnom zahvaljujući burnom životu izvan nogometnih terena. Međutim, prije šest godina mnogi su vjerovali da u tom Dancu čuči vrhunski nogometaš.⁵⁵

Nielsen se u Španjolskoj borio koliko je mogao, s obzirom na malo igračkog vremena. Unatoč tome, Rosenborg se zainteresirao za napadača i njegov potpis. U 7.24 ujutro, 30. siječnja 2012., tadašnji sportski direktor RBK-a Erik Hoftun poslao je e-mail Villarrealu. Osvrnuo se na razgovore između agenta Joza Palca i vrhunskog španjolskog kluba i u tom smislu dao službenu ponudu. Ponuda je iznosila 600.000 eura (oko 4,4 milijuna norveških kruna), uz klauzule o daljnjoj prodaji od 20 posto i 10 posto, ovisno o tome kada će Rosenborg možda prodavati Nielsena u budućnosti. Rosenborg je za EIC potvrdio da je klub koristio usluge Joze Palca kako bi osigurao prijelaz Nickija Billea Nielsena. Primatelj tog Hoftunova jutarnjeg e-maila bio je vlasnik i predsjedavajući Villarreala Fernando Roig. Zarađivao je milijarde dolara vodeći desetljećima španjolski lanac prehrane. Samo četiri dana kasnije, 2. siječnja 2013., Fernando Roig primio je još jedan e-mail. Pošiljatelj je bio Rosenborgov agent Jozo Palac. Uvodno je napisao da je „sve konačno u redu“ i da je Rosenborg prihvatio neke male prilagodbe koje je Villarreal zahtijevao, a to je onda značilo i da transfer može biti odrađen.⁵⁶

⁵⁵ Christiansen, Anders. 2019. *Kako je švedsko-hrvatski menadžer prevario Rosenborg u transferu mlade danske zvijezde. Nacional.*

⁵⁶ *Verdens Gang.*

6. Zaključak

Rui Pinto kao čovjek od kojeg je krenuo *Football Leaks* te novinari *Der Spiegelea* i *El Munda* koji su istraživačkim radom od prvobitnog curenja podataka stvorili konkretan problem za nogometne moćnike, svoj su dio posla odradili. Svoj obol dali su i hrvatski mediji koji su otkrili malverzacije vezane uz hrvatska i bosanskohercegovačke nogometaše, ali stvarnih posljedica za iste nije bilo.

Istraživačko novinarstvo je moćno, ako je neovisno, kao što u ovom slučaju jest. Ipak, njegova moć je ograničena jer ono može samo otkriti postojanje nepravilnosti, ali ne i definirati način na koji će prekršitelji biti sankcionirani. I zato je posebno važna činjenica da su novinari najvećih europskih medija za shodno našli kao izvor informacija koristiti web stranicu koju je pokrenuo Rui Pinto.

Riječ je o projektu koji u sebi sadržava sve ono važno za društvo. Sve je počelo tako što je jedan čovjek pokazao građansku hrabrost i novinarima ustupio dokumente, a onda su novinari, svjesni kako se radi o informacijama od javnog interesa, počeli istraživati i pronašli brojne nepravilnosti. *Football Leaks* je demonstracija onoga što je moguće postići ako javnost podržava medije i novinarsku profesiju, a novinari s druge strane svoj posao odrađuju profesionalno i kvalitetno.

Najuvažniji ljudi u tom području novinarstva danima su listali neuredne dokumente na neuglednoj web stranici i riskirali svoje vrijeme jer su osjetili da se iza tog siromašnog dizajna stranice krije nešto veliko. Otkrili su najveći kriminalnu aferu u povijesti nogometa. Dokazali su direktnu umješnost najvećih i najzaštićenijih nogometnih elita u financijske malverzacije i načeli sustav koji je godinama neometano funkcionirao i varao države diljem svijeta. Nažalost, tu priča staje. Otkriveni su planovi najbogatijih klubova, otkriveno je da su neki od najpoznatijih svjetskih nogometaša pronevjerili milijune, ali nitko od njih nije ozbiljno sankcioniran. Razlog tome je upravo ono gore navedeno, novinari mogu samo otkriti kriminal, zakon i sudovi su ti koji ga moraju sankcionirati, a oni su to ili propustili, ili su kazne svedene na nekakvu simboličnu novčanu kaznu koju i klubovi i igrački mogu platiti bez većih problema. Neki su klubovi kažnjeni oduzimanjem bodova u prvenstvima, a neki čelnici klubova uvjetnim kaznama zatvora koje nikada neće odraditi, ali u suštini, nogometne elite nisu doživjele stvarnu kaznu za kriminal kojim su se bavile.

Bez obzira na to, *Football Leaks* je važan jer je pokazao da borba za pravedniji nogomet nije nemoguća, ali i zato što je pokazao da postoje brojni elementi društva koji će tu borbu kočiti još jako dugo. Također, pokazao je da kvalitetno sportsko istraživačko

novinarstvo i dalje postoji. Usprkos negativnim stranama ovog procesa, nije i ne smije biti shvaćen kao zanemariv doprinos koji je društvu dao Rui Pinto, čovjek koji se borio za pošteniji nogomet, a sada je suočen s borbom za život jer mu prijete doživotni zatvor. Upravo je proces koji su informacije prošle od Pinta do novinara iz cijelog svijeta dokaz teze da je *Football Leaks* postao alat kojim su se novinari koristili kako bi otkrili kriminalne radnje u nogometu.

7. Literatura

Knjige:

[1] Appelt, Hrvoje; Bešker, Inoslav; Obad, Orlanda i drugi. 2004. *Istraživačko novinarstvo*. PressData. Zagreb.

[2] Bushmann, Rafael; Wulzinger, Michael. 2018. *Football Leaks: Uncovering the Dirty Deals Behind the Beautiful Game*. Guardian Faber Publishing. London.

Mrežni i elektronički izvori:

[1] Buschmann, Rafael; Naber, Nicola; Winterbach, Christoph. 2019. *How British Football Clubs Secretly Signed Youth Talent*. Der Spiegel.

<https://www.spiegel.de/international/europe/football-leaks-how-british-football-signed-youth-talent-a-1262635.html> (pristupljeno 13. rujna 2019. 10:35)

[2] Christiansen, Anders. 2019. *Kako je švedsko-hrvatski menadžer prevario Rosenborg u transferu mlade danske zvijezde*. Nacional.

<https://www.nacional.hr/kako-je-svedsko-hrvatski-menadzer-prevario-rosenborg-u-transferu-mlade-danske-zvijezde/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:29)

[3] Čobanov, Saša; Gojčina, Ivan. 2015. *Novi detalji: Zdravko Mamić za 30 tisuća eura dobio prava na sve transfere Ante Čorića?*. Index.hr

<https://www.index.hr/sport/clanak/novi-detalji-zdravko-mamic-za-30-tisuca-eura-dobio-prava-na-sve-transfere-ante-corica/857387.aspx> (pristupljeno 13. rujna 2019. 10:15)

[4] Der Spiegel Staff. 2018. *Chapter 1: Bending the Rules to the Tune of Millions*. Der Spiegel.

<https://www.spiegel.de/international/manchester-city-exposed-bending-the-rules-to-the-tune-of-millions-a-1236346.html> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:20)

[5] Der Spiegel Staff. 2018. *How Oil Money Distorts Global Football*. Der Spiegel.

<https://www.spiegel.de/international/world/financial-fair-play-manchester-city-and-psg-pact-with-the-sheikhs-a-1236414.html> (pristupljeno 14. rujna 2019. 14:24)

[6] European Investigative Collaborators (Europsko udruženje istraživačkih novinara).

<https://eic.network/> (pristupljeno 15. kolovoza 2019. 11:25)

[7] European Investigative Collaborators. Billions for Borders.

<https://eic.network/projects/billions-for-borders> (pristupljeno 15. rujna 2019. 11:52)

[8] European Investigative Collaborators. Court Secrets.

<https://eic.network/projects/court-secrets> (pristupljeno 15. rujna 2019. 12:03)

- [9] European Investigative Collaborators. Football Leaks Revelations: The First Week in the Summary. <https://eic.network/blog/football-leaks-revelations-the-first-week-in-summary> (pristupljeno 15. kolovoza 2019. 11:50)
- [10] European Investigative Collaborators. Malta Files. <https://eic.network/projects/malta-files> (pristupljeno 15. kolovoza 2019. 11:32)
- [11] European Investigative Collaborators. Mapping the Weapons of Terror. <https://eic.network/projects/arms> (pristupljeno 15. rujna 2019. 12:06)
- [12] Fisher, Ian; Kiefer, Peter. 2006. *Leader of Italy's Most Revered Soccer Club Takes a Spill*. The New York Times. https://www.nytimes.com/2006/05/21/world/europe/21soccer.html?fbclid=IwAR3AS8i3v1TrbSIY2ZlcvMqVFusuGT2v_WPb_0gEOl9XQ2SRDtCfbHKp5p4 (pristupljeno 12. rujna 2019. 21:25)
- [13] Football Leaks. <https://footballleaks2015.wordpress.com/> (pristupljeno 10. kolovoza 2019. 21:20)
- [14] Gojčeta, Ivan. 2016. *FOOTBALL LEAKS TRESE I DINAMO Čiji je igrač Ante Čorić?*. Index.hr. <https://www.index.hr/sport/clanak/football-leaks-trese-i-dinamo-ciji-je-igrac-ante-coric/936315.aspx> (pristupljeno 13. rujna 2019. 09:00)
- [15] Gojčeta, Ivan. 2015. *Pao i "nizozemski Mamić": Istražuju se transferi preko agencije koja brine za Antu Čorića*. Index.hr <https://www.index.hr/sport/clanak/pao-i-nizozemski-mamic-predsjednik-twentea-ostetio-klub-na-transferima-igraca/858338.aspx> (pristupljeno 13. rujna 2019. 09:45)
- [16] Gojčeta, Ivan. 2015. *Porto želi Čorića za 10 milijuna eura*. Index.hr <https://www.index.hr/sport/clanak/porto-zeli-corica-za-10-milijuna-eura/852047.aspx> (pristupljeno 13. rujna 2019. 09:18)
- [17] Hasanbegović, Armin; Redžić, Dea; Šangulin, Luka. 2015. *Offshore trokut Čorić - Mamić - sin: Dinamo najveća prevara hrvatskog sporta?*. <https://www.index.hr/sport/clanak/offshore-trokut-coric-dinamo-mamic-velika-pljacka-javnog-dobra/857502.aspx> (pristupljeno 13. rujna 2019. 10:20)
- [18] Hina. *POČETAK KRAJA KORUPCIJE U NOGOMETU? FIFA suspendirala Seppa Blattera i Platinija*. Jutarnji.hr.

<https://www.jutarnji.hr/sport/pocetak-kraja-korupcije-u-nogometu-fifa-suspendirala-seppa-blattera-i-platinija/173689>/<https://www.jutarnji.hr/sport/pocetak-kraja-korupcije-u-nogometu-fifa-suspendirala-seppa-blattera-i-platinija/173689/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 13:00)

[19] Istraživački tim. 2016. *What is third-party ownership in football and why is it controversial?*. The Telegraph. <https://www.telegraph.co.uk/news/2016/09/26/what-is-third-party-ownership-in-football-and-why-is-it-controver/> (pristupljeno 16. kolovoza 2019. 22:50)

[20] Jerleković, Marko. 2019. *Otkrio je kako City i PSG varaju sustav, a sada mu prijete doživotni zatvor*. Index.hr.

<https://www.index.hr/sport/clanak/otkrio-je-kako-city-i-psg-varaju-sustav-a-sada-mu-prijeti-doivotni-zatvor/2118038.aspx> (pristupljeno 21. rujna 2019. 12:02)

[21] Jones, Simone. 2016. *How to use a football club to launder money*. International Compliance Training.

<https://www.int-comp.com/ict-views/posts/2016/05/06/how-to-use-a-football-club-to-launder-money/> (pristupljeno 15. kolovoza 2019. 13:05)

[22] Mati, Stjepan. 2018. *Kako su milijuni za Modrićeve transfere završili u Republici Srpskoj*. Index.hr.

<https://www.index.hr/sport/clanak/kako-su-milijuni-za-modriceve-transfere-završili-u-republicisrpskoj/2042133.aspx?fbclid=IwAR1gnLQOyLtlGErObGmLLakP54BV1VTP8npawixgo4OsLL9EXktmN4IjY48> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:20)

[23] Mendušić, Silvana. 2018. *Urednik čiji je tim radio na projektu Football Leaks: 'Postojali su pritisci zbog Ronalda'*. RTL.

<https://www.rtl.hr/vijesti-hr/potraga/3283137/urednik-ciji-je-tim-radio-na-projektu-football-leaks-postojali-su-pritisci-zbog-ronalda/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 12:00)

[24] Transparency International. *Third-party ownership of football players: human beings or traded assets?*.

https://www.transparency.org/files/content/feature/2.5Third-partyOwnershipOfPlayers_Baer-Hoffmann_GCRSport.pdf (pristupljeno 10. kolovoza 2019. 20:15)

[25] VG. <https://www.vg.no/spesial/2018/football-leaks/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:40)

[26] Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Edin Džeko krije 3,5 milijuna eura u Emiratima*. Nacional.

<https://www.nacional.hr/football-leaks-edin-dzeko-krije-35-milijuna-eura-u-emiratima/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:05)

[27] Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS: How the Croatian Football Federation and FC Rijeka breached FIFA rules during transfers of young Nigerian players*. Nacional.

https://www.nacional.hr/football-leaks-how-the-croatian-football-federation-and-fc-rijeka-breached-fifa-rules-during-transfers-of-young-nigerian-players/?fbclid=IwAR3J7SS5UVAukcZtW7GWDTY4HcUFc_Tf3m_K11Wruv9tqwpZDE_MIIosJDQ (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:26)

[28] Zgaga, Blaž. 2019. *How Chelsea bought a 12 year-old Croatian for 808,000 pounds and breached FIFA rules on the transfer of minors*. Nacional.

<https://www.nacional.hr/how-chelsea-bought-a-12-year-old-croatian-for-808000-pounds-and-breached-fifa-rules-on-the-transfer-of-minors/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 10:56)

[29] Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Kako je Luka Modrić donio milijune eura Republici Srpskoj*. Nacional.

<https://www.nacional.hr/football-leaks-kako-je-luka-modric-donio-milijune-eura-republici-srpskoj/> (pristupljeno 16. kolovoza 23.30)

[30] Zgaga, Blaž. 2018. *FOOTBALL LEAKS Tajna nigerijska agenda Volpija i Miškovića u NK Rijeka*. Nacional.

<https://www.nacional.hr/football-leaks-tajna-nigerijska-agenda-volpija-i-miskovica-u-nk-rijeka/> (pristupljeno 13. rujna 2019. 08:24)

8. Popis slika

[1] Slika 4.1.1. Ugovor između Davora Ćurkovića i Luke Modrića 12

<https://www.index.hr/sport/clanak/kako-su-milijuni-za-modriceve-transfere-završili-u-republicisrpskoj/2042133.aspx?fbclid=IwAR1gnLQOyLtlGErobGmLLakP54BV1VTP8npawixgo4OsLL9EXktmN4IjY48> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:20)

[2] Slika 4.1.2. Ugovor između Zorana Lemića i Luke Modrića 13

<https://www.index.hr/sport/clanak/kako-su-milijuni-za-modriceve-transfere-završili-u-republicisrpskoj/2042133.aspx?fbclid=IwAR1gnLQOyLtlGErobGmLLakP54BV1VTP8npawixgo4OsLL9EXktmN4IjY48> (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:20)

9. Popis grafika

[1] Infografika 3.2.1. Kako iskoristiti nogometni klub za pranje novca 9

<https://www.int-comp.com/ict-views/posts/2016/05/06/how-to-use-a-football-club-to-laundry-money/> (pristupljeno 15. rujna 2019. 13:05)

[2] Grafika 4.2.1. Poslovni model Gabrielea Volpija 16

https://www.nacional.hr/football-leaks-how-the-croatian-football-federation-and-fc-rijeka-breached-fifa-rules-during-transfers-of-young-nigerian-players/?fbclid=IwAR3J7SS5UVAukcZtW7GWDTY4HcUFc Tf3m K11Wruv9tqwpZDE_MIIosJDQ (pristupljeno 13. rujna 2019. 11:26)

IZJAVA O AUTORSTVU
I
SUGLASNOST ZA JAVNU OBJAVU

Završni/diplomski rad isključivo je autorsko djelo studenta koji je isti izradio te student odgovara za istinitost, izvornost i ispravnost teksta rada. U radu se ne smiju koristiti dijelovi tuđih radova (knjiga, članaka, doktorskih disertacija, magistarskih radova, izvora s interneta, i drugih izvora) bez navođenja izvora i autora navedenih radova. Svi dijelovi tuđih radova moraju biti pravilno navedeni i citirani. Dijelovi tuđih radova koji nisu pravilno citirani, smatraju se plagijatom, odnosno nezakonitim prisvajanjem tuđeg znanstvenog ili stručnoga rada. Sukladno navedenom studenti su dužni potpisati izjavu o autorstvu rada.

Ja, Marko Jerleković pod punom moralnom, materijalnom i kaznenom odgovornošću, izjavljujem da sam isključivi autor završnog rada pod naslovom *Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu te da u navedenom radu nisu na nedozvoljeni način (bez pravilnog citiranja) korišteni dijelovi tuđih radova.

Student:
(Marko Jerleković)

(vlastoručni potpis)

Sukladno Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju završne/diplomske radove sveučilišta su dužna trajno objaviti na javnoj internetskoj bazi sveučilišne knjižnice u sastavu sveučilišta te kopirati u javnu internetsku bazu završnih/diplomskih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice. Završni radovi istovrsnih umjetničkih studija koji se realiziraju kroz umjetnička ostvarenja objavljuju se na odgovarajući način.

Ja, Marko Jerleković neopozivo izjavljujem da sam suglasan s javnom objavom završnog rada pod naslovom *Football Leaks* kao studija slučaja u hrvatskom i međunarodnom sportskom novinarstvu čiji sam autor.

Student:
(Marko Jerleković)

(vlastoručni potpis)